

یادداشت

مدیریت تخصام اروپا

مکهان برزگر

تحلیلگر مسائل بین الملل

با تداوم وضعیت فعلی، اروپا اهرم چانه زنی خود در برابر ایران را به تدریج از دست می دهد و به گونه ای به یک عنصر بی ربط و کم اثر در سپهر سیاست ایران تبدیل می شود، تحولی که در بلندمدت به نفع دو طرف نیست. با خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸، اروپا قادر به اجرای تعهدات برجامی خود نشد و نشان داد که شدیداً به آمریکا در حوزه های اقتصادی، سیاسی و حتی امنیتی و اطلاعاتی وابسته است. ناتوانی اروپا در ارائه یک رویکرد مستقل جایگاه این کشور را در نگاه سیاستگذاری خارجی ایران به شدت تضعیف کرد. همچنین اروپا با اتصال ایران به جنگ اوکراین رویکردی کاملاً ایدئولوژیک در روابط باکشورمان در پیش گرفت که کاملاً با نگاه سنتی حاکم در روابط فیما بین متفاوت بود. سپس ناآرامی های داخلی ایران بهانه دیگری به اروپا داد که با طرح مسائل حقوق بشری تقابل با ایران را تشدید کند. اکنون بعضی از کشورهای اروپایی در خط مقدم تصویبسازی و امضای یک چهره پیچیده و مبهم از کشورهای اتحادیه بین المللی قرار گرفته اند.

از سوی دیگر و در جنگ غزه، اروپا در ایجاد تعادل بین حفظ منافع خود در مهار محور مقاومت و رزست های حقوق بشری در کنشار فلسطینی ها هم موفق نبود. کشورهای اروپایی در روند تلاش های برقراری آتش بس در جنگ غزه هم هیچ ابتکار عمل موثری برای برقراری صلح از خود نشان نداد و کاملاً منفعل بوده اند. تنها مکرور با رزست های استعمارگونه از ضرورت آتش بس در لبنان صحبت کرد. اما اوج بی خردی اروپا را می توان در موضع گیری آن در مورد جزایر سه گانه ایرانی به نفع کشورهای عربی شورای همکاری خلیج فارس دید. اروپا با هدف اعمال فشار سیاسی بی جهت به موضوع تمامیت ارضی ایران یعنی یک امر مقدس برای ایرانی ها وارد شد و بدین گونه به یک بازیگر تقابلی و ایدئولوژیک در نزد افکار عمومی ایران تقلیل پیدا کرد. اکنون کل حجم تجارت ایران با اروپا نزدیک ۳ میلیارد دلار یعنی حدود یک پنجم تجارت با عراق است. ایران هیچ نفع تکنولوژیک، جذب سرمایه گذاری، یا صدور انرژی از اروپا ندارد. اروپا از گسترش همکاری های سیاسی و اقتصادی ایران با کشورهای همسایه، جهان شرق، و کشورهای جنوب جهانی رضایت ندارد، چون نشان از عدم منزوی بودن کشورمان در صحنه منطقه ای و جهانی است. اروپا با پیچیده کردن توافق هسته ای و افزودن بندهای غیرمرتبط از جمله محدود کردن برنامه موشکی ایران خواهان تضعیف قوه بازدارندگی کشورمان است. در چنین شرایطی اروپا ای برمد با فراتر از ظرفیت های منطقه ای و جهانی خود و بدون آورده ای قابل اعتنا در امور داخلی کشورمان دخالت می کند و حتی تلاش دارد در موضوعات حساسی مانند مشروعیت توان بازدارندگی کشور اخلاخ ایجاد کند. می توان پیش بینی کرد که در صورت شروع مذاکرات هسته ای شاهد مواضع سخت گیرانه تر از اروپا (از جمله اقدام به اسنپ بک) باشیم و سه کشور بزرگ اروپایی در تشدید و تداوم تحریم ها حتی این بار پیشگام و محرک اصلی در مجموعه غرب و جلوتر از آمریکا باشند.

در این شرایط، شاید بهتر باشد سیاست خارجی ایران به جای رویکرد «مدیریت تخصام آمریکا» اتبادی به «مدیریت تخصام اروپا» با کشورهای روی بیاورد، اما برای مدیریت بهتر اروپا باید متدولوژی سیاست خارجی کشورمان به رویکرد «کنشگری فعال» به جای رویکرد «واکنشی» تغییر جهت یابد. سیاست خارجی ایران باید به گونه ای طراحی شود که نیاز اروپا به اهمیت نقش استراتژیک ایران افزایش یابد. با این روش، اروپا از عبثنگ منافع دو جانبه مناسبات فیما بین را دنبال می کند، نه از زاویه صرف منافع خود. اروپا شدیداً از افزایش تنش و بی ثباتی در منطقه آسیب پذیر است. چنین وضعیتی منجر به گسترش افراط گرایی و ظهور راست افراطی، سیل پناهندگان و مهاجرین از منطقه، به خطر افتادن امنیت انرژی و... می شود که در نهایت منافع اقتصادی، سیاسی - اجتماعی و امنیتی اروپا را به ویژه در شرق و غرب مدیترانه به چالش می کشد. در شرایط افزایش تنش، اروپا چاره ای ندارد تا در اولین قدم به کشور تاثیرگذار و قدرتمند منطقه بزرگ تر غرب آسیا یعنی ایران رجوع کند. همزمان ایران باید روابط منطقه ای خود را تقویت کرده و با تمرکز بر «زنجیره انتقال منطقه ای کالاها» در قالب نقطه اتصال کوریوری به ارزش استراتژیک خود در ایجاد ثبات از طریق تعاملات اقتصادی و تجارت با منطقه بیفزاید. همچنین کشورمان باید روابط با اروپای شرقی و شمال آفریقا را گسترش دهد تا در امتداد سیاست همسایگی دامنه تاثیرگذاری جغرافیایی خود را گسترش داده و به مرزهای اروپای سرزمینی و مرکزی برساند. نپهتا ایران باید روابط کلان سیاسی و اقتصادی خود با قدرت های نوظهور همچون هند، ترکیه، چین، روسیه، عربستان و... که با آنها تجارت واقعی دارد (بیشتر می تواند داشته باشد) افزایش دهد. در این شرایط، اروپا هم خواهان عقب نیفتادن از قافله تجارت پر سود با شرق و منطقه خواهد شد. بی شک، یکی از دلایل موضع گیری ضد ایرانی اروپا در مورد جزایر سه گانه، خیز اروپا به سمت روابط گسترده تر تجاری با کشورهای عربی و پول دار حوزه خلیج فارس است. از یک نگاه واقع گرانه، چین و روسیه هم با همین سیاست در سودای گسترش تجارت با این کشورها برآمده اند.

فریدون مجلسی در گفت وگو با «آرمان ملی»:

پس از انتخابات آمریکا

جنگ با اسرائیل به معنای

جنگ با آمریکا خواهد بود

ایران و آمریکا در نهایت بهتر است به سمت تفاهم حرکت کنند

پیروزی ترامپ به معنای افزایش تمایلات جنگ طلبانه در جهان است

دوشنبه
۱۴۰۳ • ۰۸ • ۱۴
۲ جمادی الاول ۱۴۴۴ / ۴ نوامبر ۲۰۲۴سال پنجم
شماره ۱۹۶۲

armanmeli.ir

اتفاق بتواند نتیجه انتخابات را رقم بزند. شاید برخی گمان می کنند حامیان ترامپ راست های افراطی در آمریکا و مخالفان افراطی آنها در خاورمیانه باشند. البته این دو گروه چه از نظر جنگ طلبی و چه از نظر تفکر به هم شبیه هستند و با روش های ملایم تر دو مکرک ها مخالف هستند. آنچه مسلم است این است که جنگ به زبان همه است و به همین دلیل کسانی که به دنبال عقلانیت و شعور هستند با هر نوع جنگی در هر کجای جهان مخالف هستند.» در ادامه ما محصل این گفت وگو را می خوانید.

«آرمان ملی» - احسان انصاری: انتخابات آمریکا به لحظات سرنوشت ساز خود رسیده و نظرسنجی های صورت گرفته نشان می دهد که شانس کاملاً هریس برای پیروزی در انتخاب بیشتر از ترامپ است. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی آخرین تحولات پیرامون انتخابات ریاست جمهوری آمریکا با فریدون مجلسی تحلیلگر روابط بین الملل گفت وگو کرده است. مجلسی در این زمینه معتقد است: «من فکر می کنم معادلات در ساعات پایانی منتهی به انتخابات تغییر چندانی نخواهد کرد و شرایط به شکلی نخواهد بود که یک

اگر بخواهیم پیش بینی کنیم بر اساس تمایلات خود این کار را می کنیم. شخصاً تمایل دارم که خانم هریس در انتخابات به پیروزی برسد. خانم هریس نماینده عقلانیت بیشتری در آمریکا است

هستند و با روش های ملایم تر دو مکرک ها مخالف هستند. آنچه مسلم است این است که جنگ به زبان همه است و به همین دلیل کسانی که به دنبال عقلانیت و شعور هستند با هر نوع جنگی در هر کجای جهان مخالف هستند.

هریس در صورت پیروزی در انتخابات به اولین زنی در تاریخ ایالات متحده تبدیل می شود که به ریاست جمهوری رسیده است. از سوی دیگر وی رنگین پوست است. این دو عامل در نهایت به سوی دو تمام خواهد شد یا به ضررش؟ زنان در جامعه آمریکا که از نظر فرهنگی نسبت به بسیاری از جوامع در وضعیت بهتری هستند از ریاست جمهوری یک زن استقبال می کنند. البته در جامعه آمریکا زنان مسیحی و اوبس گرای روستایی نیز وجود دارند که مخالف توسعه فرهنگ و حضور بانوان در سیاست هستند. اتفاق مهمی که در انتخابات اخیر رخ داده این است که بزرگان حزب جمهوری خواه نیز علیه ترامپ موضع گیری و سخنرانی می کنند. تاکنون برخی از جمهوری خواهان مطرح مانند دیک چنی معاون اسبق رئیس جمهور آمریکا نیز علیه ترامپ موضع گیری کرده با حمایت از هریس عنوان کرده که به ترامپ رای نخواهد داد.

پیروزی هریس یا ترامپ چه تحولاتی در عرصه جهانی و به خصوص خاورمیانه به همراه خواهد داشت؟ هر دو کاندیدای ریاست جمهوری در آمریکا به شدت طرفدار بقای اسرائیل هستند. به همین دلیل جنگ با اسرائیل به معنای جنگ با آمریکا خواهد بود. هیچ تفاوتی هم نمی کند که رئیس جمهور بعدی آمریکا ترامپ باشد یا هریس. حمایت استراتژیک از اسرائیل جزئی از سیاست های ایالات متحده آمریکا بوده است و سلیقه افراد و اینکه چه کسی به عنوان رئیس جمهور انتخاب شود تأثیری در آن ندارد. با این وجود شرایط کنونی به شکلی است که مصالح اسرائیل، آمریکا و کشورهای اروپایی ایجاب می کند که در

ترامپ فردی افراطی، نژادپرست و با افکاری فاشیستی است. او از نظر اخلاقی شایستگی ریاست جمهوری جامعه آمریکا را ندارد

بیژن مقدم مطرح کرد

تغییر دکترین هسته ای ایران برای روز مبادا است

هسته ای را مطرح می کنند، موضوعی برای روز مبادا است یعنی زمانی که دشمن بخواهد به خاک ما تجاوز و دست اندازی انجام دهد به طوری که اساس ایران و جمهوری اسلامی را تهدید کند. البته همه در داخل و خارج می دانند تا رسیدن به آن نقطه فاصله وجود دارد. این تحلیلگر مسائل سیاسی اظهار داشت: سیاست ما بر این نبوده که دنبال چنین موضوعاتی برویم چون خیلی از این ابزارها هر چند شاید موثر باشند اما از بازدارندگی های لازم را نمی آورند. البته

یک فعال سیاسی اصولگرا درباره امکان تغییر دکترین هسته ای ایران گفت: راهبرد کلان دفاعی - بازدارندگی جمهوری اسلامی تا به الان تغییری نکرده است و بر همان اساس اعلامی گذشته پیش می رود. آنچه از جانب برخی افراد و برخی نمایندگان مجلس امروز مطرح می شود، در حقیقت گزینه های احتمالی برای پاسخ به دشمنی هستند که هیچ حد و مرزی را برای خودش قائل نباشد. بیژن مقدم افزود: جمهوری اسلامی بنایی برای رفتن به سمت ساخت سلاح هسته ای ندارد، ضمن آنکه فتوای رهبر معظم انقلاب درباره حرام بودن تولید و به کارگیری سلاح هسته ای و سایر تسلیحات کشتار جمعی همچنان به قوت خود باقی است. اگر امروز برخی افراد موضوع تغییر دکترین

تلنگر

استفاده از توان هسته ای
افزایش برد موشک ها

آیا دکترین نظامی ایران تغییر می کند؟

رئیس شورای راهبردی روابط خارجی در آخرین اظهار نظر خود گفته که ایران در صورت «تهدید وجودی» دکترین نظامی خود را تغییر خواهد داد. کمال خرازی برای نخستین بار در گفت وگو با الجزیره گفت که «اگر رژیم صهیونیستی جرأت کند به تأسیسات هسته ای ایران آسیب برساند، بازدارندگی ما متفاوت خواهد بود.» این گفت وگو چندی پس از عملیات وعده صادق و تحرک نظامی اسرائیل به آن انجام شده بود. خبرنگار از خرازی ایران در صفاهان اقدامی انجام دادند و ایران آن را افشا نکرد؟ او بار این ادعا گفت که «اگر آنها بخواهند جسارت کنند و به تأسیسات هسته ای ایران لطمه بزنند سطح بازدارندگی ما متفاوت خواهد شد. ما تا به حال سطح بازدارندگی را در سطح متعارف تجربه کردیم، اگر آن ها بخواهند به توانایی های هسته ای ایران ضربه بزنند طبیعتاً می تواند موجب تغییر دکترین هسته ای ایران شود.» خرازی دو سال قبل نیز در گفت وگو با همین شبکه اعلام کرده بود که ایران ظرفیت تولید بمب هسته ای را دارد، اما تصمیمی برای تولید آن ندارد. در اردیبهشت ۱۴۴۳، اما اقتضائات و شرایط منطقه و جهان تغییرات بسیاری را به خود دیده بود که همچنان نیز تداوم دارد و منطقه آستان تحولات بیشتری است. البته تغییر دکترین نظامی فقط محدود به حرکت کردن به سمت ساخت بمب هسته ای نیست، بلکه شامل پایان دادن به محدودیت ها در توسعه توان موشکی نیز می شود. چرا که تا امروز ایران دامنه برد موشک های خود را تا ۲ هزار کیلومتر محدود کرده است و پایان دادن به این محدودیت بعد دیگر تغییر دکترین نظامی است.

تکرار یک کلیدواژه

همان طور که اشاره شد، خرازی نخستین مقام رسمی است که از احتمال تغییر در دکترین نظامی ایران صحبت کرده است. با توجه به جایگاه او در شورای راهبردی روابط خارجی و جایگاه این شورا در تصمیم سازی در حوزه سیاست خارجی، می توان گفت که موضع خرازی با رعایت ملاحظات و کاملاً از پیش اندیشیده شده بوده است. خرازی در مورد توضیح منظور خود از تغییر دکترین ایران می گوید: «آن سیاست همچنان با برجام هست و صحبتی که من کردم اگر تهدیدی وجودی نباشد جمهوری اسلامی ایران دکترین نظامی خود را تغییر خواهد داد، هنوز با برجام هست و الان ما توانایی لازم را برای کل سلاح داریم. مشکلی نداریم. تنها فتوای رهبری هست که این را ممنوع کرده است.» رئیس شورای راهبردی روابط خارجی ۱۲ تیر امسال نیز به «فاینشال تایمز» گفته بود که «ما طرفدار ساخت سلاح هسته ای نیستیم. اما اگر ایران با یک تهدید وجودی مواجه شود، به طور طبیعی ما باید دکترین خود را تغییر دهیم.» پاسخ های خرازی «تهدید وجودی» کلیدواژه تکرار شونده است. اما او با این پاسخ دامنه تهدید وجودی را نیز توضیح داد و این گمانه که تهدید وجودی فقط در حوزه نظامی می تواند در رانقض کرد؛ بنابراین تهدید وجودی که خرازی از آن سخن می گوید می تواند در حوزه های سیاسی نیز قابل تحقق باشد.

دامنه تغییر دکترین

تا اینجا خرازی فقط موضع نخستین خود را دو بار دیگر تکرار کرده و این تکرار نیز می تواند از هماهنگ بودن موضع او حکایت داشته باشد. البته او در گفت وگو با المیادین دامنه تغییر در دکترین نظامی را غیر از ساخت بمب هسته ای به توسعه توان موشکی نیز افزایش داده است. این نکته جدید اظهار نظر تازه اوست. وزیر خارجه دولت های هفتم و هشتم گفته: «از جهت تریانه ها و موشکی هایی که باید سلاح ها را به نقاط خاص برسانند هم می آید که قدرت موشکی ما مبرهن است و همه آن عان کردند به قدرت موشکی ما و کاملاً آزادی است. در وعده صادق ما دیدیم، اما از آزادی های نو در روابط خارجی، بهره مندی از نظرات نخبگان و تدوین شاخص ها در جهت نیل به اهداف سند چشم انداز» اشاره شده است. موضوعی که آشکارا اهمیت و جایگاه این نهاد را مشخص می کند. شورای راهبردی نهادی مشاورتی است که به طور مستقیم زیر نظر رهبری قرار دارد و امروز ۸ عضو دارد.

انگیزداری شورای راهبردی

کمال خرازی از سال ۸۵، یعنی سالی که شورای راهبردی روابط خارجی تشکیل شده، رئیس این نهاد بوده است. در متنی که در سایت این شورا وجود دارد، درباره اهداف آن به «نقش آفرینی در تصمیم گیری های کلان، نشان دادن افق های نو در روابط خارجی، بهره مندی از نظرات نخبگان و تدوین شاخص ها در جهت نیل به اهداف سند چشم انداز» اشاره شده است. موضوعی که آشکارا اهمیت و جایگاه این نهاد را مشخص می کند. شورای راهبردی نهادی مشاورتی است که به طور مستقیم زیر نظر رهبری قرار دارد و امروز ۸ عضو دارد.

ایران بر اجرای تغییر دکترین هسته ای خود گفت: سال ها شاهد نگرانی دروغین غرب درباره برنامه هسته ای ایران بودیم و رسانه های بیگانه ادعا می کردند «ایران در آستانه ساخت بمب هسته ای است» حال آنکه همه اینها تحریف واقعیت بود. مقدم اظهار کرد: البته جمهوری اسلامی در عملیات وعده صادق ۲ نشان داد که قدرت پرتاب موشک با سیستمیک دوربرد را دارد و توانمندی ما در غنی سازی با درصد بالا نیز بر کسی پوشیده نیست؛ هر چند تاکنون ضرورتی نداشته اما امکان آن را داریم سطح این توانمندی ها را به رغم زمان بر بودن و تحلیلگر نیز به آن اشاره کنند تا دشمن به آن فکر کند. این فعال مطبوعاتی درباره تشکیل رسانه های بیگانه در توانمندی